

Представљена књига „Драги мој мучениче” у крипти подгоричког Саборног храма

У организацији Митрополије црногорско-приморске и Издавачко-информативне установе „Светигора”, у понедјељак 10. новембра 2025. године, у крипти Саборног храма Христовог Васкрсења у Подгорици одржана је промоција књиге ”Драги мој мучениче” – Документи из збирке ”Ловћенска капела” Митрополита Данила Дајковића.

О књизи су говорили: Његово високопреосвештенство Архиепископ цетињски и Митрополит црногорско-приморски господин Јоаникије; мр Матија Стојановић, правник; професор Веселин Матовић, приређивач. Модератор вечери био је протојереј Александар Лекић, уредник издаваштва „Светигора”.

Модератор вечери, протојереј Александар Лекић истакао је да иако постоје вриједне публикације о Ловћенској капели и њеном разарању, ниједна није

детаљно обрађивала лик блаженопочившег митрополита Данила, главног актера ове трагичне приче. Он је казао да се професор Веселин Матовић из Никшића прихватио великог и вриједног рада на овом пројекту благословом Његовог високопреосвештенства Митрополита црногорско-приморског Јоаникија. Додао је да назив књиге „Драги моји мучениче“ потиче од начина на који је митрополита Данила у писмима ословљавао његов пријатељ и адвокат Андрија Поповић, што илуструје патњу и страдање митрополита Данила Дајковића, које је прошао кроз цијело његово службовање у најтежим временима у Црној Гори.

Митрополит Јоаникије је говорио о борби митрополита Данила за заштиту Његошеве капеле на Ловћену. Истакао је важност ове публикације као допуни разумијевања трагичних догађаја везаних за капелу током седамдесетих година прошлог вијека. До сада су информације о тим догађајима биле углавном познате само кроз забрањени број часописа „Умјетност“ из 1971. године. Митрополит Јоаникије је нагласио да је митрополит Данило био кључна фигура у борби против рушења капеле, брзо реагујући на све пријетње и пружајући подршку осталима у Цркви који су се противили њеном уништењу. Одговори митрополита Данила били су темељни, са снажним и јасним аргументима, те је директно указивао на одговорне за планирану девастацију.

Митрополит Јоаникије је у наставку истакао велики значај што је митрополит Данило покренуо правни поступак против рушења капеле. Објаснио је да је блаженопочивши митрополит добро познавао администрацију, правне процедуре и окупио изузетан тим адвоката, иако то на крају није спријечило рушење. Он је навеода су међу онима који су подржавали митрополита Данила били и Епископ горњокарловачки Симеон Злоковић, Епископ жички Стефан и Патријарх српски Герман. Многи интелектуалци тог времена су такође били против рушења, укључујући историчаре, правне стручњаке, архитекте, умјетнике и професоре са Универзитета у Београду, који су наглашавали важност поштовања Његошевог завјештања.

Митрополит Јоаникије је објаснио да је Савић Марковић Штедимлија написао текст у коме се залаже за рушење капеле, препун лажи и мржње према и Његошу и Црној Гори. Владимир Дедијер је тај текст додатно разрадио да би оправдао поступке Комунистичке партије. Међутим, пресудан је био договор Марашала Јосипа Броза – Тита са Мештровићем 1959. године да се капела замијени маузолејом. Он је нагласио колико је очигледно штетан утицај који производи култ личности, нарочито када се везује за тиранина, јер су људи

махом због тога напуштали своје принципе, традицију, па чак и православну вјеру да би се уподобили захтјевима и потребама власти.

Митрополит Јоаникије је у даљем обраћању дао посебан осврт на то како су тадашње власти покушавале да створе многе проблеме митрополиту Данилу, али нису успјели да нађу ефикасан начин. Покушали су да окрену свештенство против њега, тврдећи да су свештеници подјељени, иако је већина била на страни митрополита. Вељко Милатовић је предводио делегацију високих црногорских званичника који су код Тита на Брионима захтјевали смјену митрополита Данила и да нова власт регулише односе са Српском православном црквом. Тито је одбио тај захтјев, јер му је најважније било да се изврши његова наредба о уклањању капеле на Ловћену.

Митрополит Јоаникије је истакао да, иако борба митрополита Данила да сачува капелу на крају није успјела, он је остварио моралну побједу чији значај све више добија на значају. Митрополит Данило се борио до самог краја, иако је знао да је у тој политичкој ситуацији и том контексту времена све већ унапријед било одређено. Управо та морална побједа је подстакла изградњу више од двадест Ловћенских капела широм Црне Горе и у другим земљама, при чему свака од њих одаје почаст како Његошу, тако и митрополиту Данилу. Борба митрополита Данила дала је новим капелама посебан значај и показала метафизичку димензију оригиналне капеле на Ловћену.

Матија Стојановић, докторанд правних наука, говорио је о правној борби коју је водио митрополит Данило. Он је описао ову збирку као документацију која свједочи не само о мучеништву митрополита Данила у смислу његове патње, већ и о његовом исповједању истине и изузетној борби да је сачува и заштити. Стојановић је истакао да читањем ових докумената на изузетан начин можемо сагледати личну драму и борбу митрополита Данила, упоређујући је са Кафкиним „Процесом“, гдје се све одвија супротно од очекиваног. Правни поступак започео је почетком 1960-их година, када је митрополит Данило први пут чуо гласине о плановима за рушење капеле, мада у том тренутку није постојала званична одлука.

Стојановић је детаљно изнио ток правног поступка који је трајао дванаест година, а који је започео тужбом Митрополита Данила 1970. године. Митрополит је покренуо поступак пред Уставним судом Југославије, оспоравајући уставност и законитост одлука које је донела цетињска општинска скупштина. Власти су тврдиле да капела није заиста црква, већ само споменик, позивајући се на Статут Књажевине Црне Горе из 1904.

године, тврдећи да капела нема потребне свете предмете да би била сматрана црквом. Стојановић је истакао бесмисао овог аргумента, наглашавајући да су чак и социјалистички закони изузимали вјерске објекте, укључујући капеле, од национализације.

Стојановић је испричао како је митрополит Данило на крају одустао од правне борбе након што су власти јасно ставиле до знања да, чак и ако добије спор и капела буде обновљена, никада неће дозволити повратак Његошевих земних остатака у капелу. Упркос овом поразу, Стојановић је истакао да се митрополит Данило током цијелог поступка понашао достојанствено, никада се не спуштајући на ниво увреда или цинизма, иако је био суочен са системом у којем је политичка воља надјачавала правне принципе. Митрополитова борба пружила је драгоцјен увид у његов живот и борбу за капелу, као и свједочанство о незаконим временима у којима је истина била потискивана.

Професор Веселин Матовић је објаснио на који начин је прикупљао документа за књигу. Навео је да је митрополит Данило сакупио више од 300 докумената који се тичу спора око капеле, са намјером да их једног дана и сам објави. Међу њима су били новински чланци, писма подршке од разних људи (иако је било врло мало из Црне Горе), као и његови одговори на медијске нападе. Матовић је истакао да је митрополит Данило био потпуно свјестан своје историјске и људске улоге пред Богом, Његошем и народом. Упоредио је ситуацију митрополита са Светим Петром Цетињским, чији су манастир уништили страни освајачи, док је митрополит Данило доживио уништење капеле од стране свог народа, свог стада и својих сусједа.

Професор Матовић је истакао да су културне институције у Црној Гори биле тихе током спора око капеле. Иако су у то вријеме постојала удружења писаца, умјетника, факултети и удружења новинара, ниједна од тих институција није послала чак ни писмо или поздрав подршке митрополиту Данилу. У писму свом адвокату Николи Радовићу, око 1982-83. године, десет година након рушења капеле, митрополит је примјетио да током тог периода није дошао ниједан Црногорац да га упита за њега или за капелу. Ово је јасно истакло његову дубоку усамљеност у тој борби.

Професор Веселин Матовић је завршио читањем стихова пјесме Ранка Јововића која је осликала усамљеничку борбу митрополита Данила: „Нико ти руку није пољубио, нико ти није био ослонац, нико те није истински разумио... Био си епископ без свога народа...”

Матовић је саопштио планове за скорију објаву збирке научних радова о Ловћенској капели, која ће изаћи до краја године, наглашавајући да књига представља позив свима да сазнају и подјеле истину о Ловћенској капели, јер је то једини начин да се обезбиједе услови за њену будућу обнову.

Текст, фото & видео: Борис Мусић

mitropolija.com